

عواملی که باعث می شود یک حادثه با نام شما ثبت شود!

مقدمه: زنگ تلفنی که هر کارشناس HSE از آن می ترسد

ساعت ۳ بامداد است. تلفن زنگ می زند. صدای مدیر عملیات: "حادثه رخ داده. یک نفر کشته شده. تیم تحقیق فردا می آید."

شما به عنوان کارشناس HSE می دانید که اولین سوال این است: "چه کسی مسئول بود؟"

در بسیاری از موارد، پاسخ این سوال نام شماست. نه به این دلیل که شما مستقیماً حادثه را ایجاد کرده‌اید، بلکه به این دلیل که سیستمی که باید از حادثه جلوگیری می کرد، شکست خورده و شما مسئول آن سیستم بودید.

این مقاله درباره لحظاتی است که مسئولیت قانونی و حرفه‌ای به سمت شما می آید. لحظاتی که تصمیمات کوچک امروز، به پرونده‌های بزرگ فردا تبدیل می شوند.

۱۰ عامل کلیدی که نام شما را در گزارش حادثه ثبت می کند

۱. دانستن خطر اما عمل نکردن به موقع

مهم ترین قاعده: دانستن خطر بدون اقدام، مساوی است با ایجاد خطر.

سناریو: نشستی شیر ایمنی که به آتش سوزی منجر شد

یک کارشناس HSE در بازرسی روزانه متوجه نشستی جزئی از شیر ایمنی یک مخزن گاز شد. در گزارش خود نوشت: "نشستی جزئی مشاهده شد. نیاز به تعمیر دارد." اما پیگیری نکرد.

دو هفته بعد، همان نشستی باعث آتش سوزی شد. یک اپراتور دچار سوختگی شدید شد.

در تحقیقات، این سوال مطرح شد: "چرا با وجود شناسایی خطر، اقدام فوری انجام نشد؟"

پاسخ کارشناس: "من گزارش دادم، اما واحد تعمیرات اقدام نکرد."

پاسخ تیم تحقیق: "شما مسئول پیگیری بودید. گزارش دادن کافی نیست."

درس آموخته

- گزارش دادن کافی نیست. باید تا رفع خطر پیگیری کنید.
- اگر خطر جدی است، کار را متوقف کنید تا رفع شود.
- مستندسازی پیگیری‌های خود را حفظ کنید (ایمیل، یادداشت، تماس).

نکته کلیدی: در صنعت نفت، دانستن خطر بدون اقدام، شما را مسئول اصلی حادثه می‌کند.

۲. امضای پرمیت کار بدون بازرسی مستقیم

پرمیت کار یک سند قانونی است، نه یک فرمالیته اداری.

سناریو: کار در فضای محدود با گازسنج کالیبره نشده

یک پیمانکار درخواست پرمیت کار در فضای محدود داد. کارشناس HSE بدون بازرسی مستقیم، بر اساس چک لیست پیمانکار، پرمیت را امضا کرد.

کارگر وارد مخزن شد. گازسنج هشدار نداد (کالیبره نشده بود). کارگر دچار مسمومیت شد و فوت کرد.

در تحقیقات مشخص شد: کارشناس HSE هرگز به سایت نرفته و شرایط را بررسی نکرده بود.

درس آموخته

- هرگز پرمیتی را بدون بازرسی مستقیم امضا نکنید.
- امضای شما یعنی: "من شخصاً تأیید می‌کنم که شرایط ایمن است."
- برای کارهای پرخطر (کار در ارتفاع، کار گرم، فضای محدود)، حضور فیزیکی الزامی است.

نکته کلیدی: امضای پرمیت کار بدون بازرسی، در دادگاه به عنوان سهل‌انگاری تلقی می‌شود.

۳. آموزش صوری بدون ارزیابی واقعی مهارت

آموزش HSE باید منجر به تغییر رفتار شود، نه فقط صدور گواهینامه.

سناریو: سقوط از ارتفاع به دلیل آموزش ناکافی

یک کارگر جدید آموزش کار در ارتفاع دید (۲ ساعت کلاس نظری + ویدیو). گواهی گرفت و به کار فرستاده شد.

روز اول کار، هنگام نصب داربست، سقوط کرد. دلیل: نمی‌دانست چگونه هارنس را درست ببندد.

در تحقیقات مشخص شد: هیچ ارزیابی عملی انجام نشده بود. کارشناس HSE فقط حضور و غیاب را چک کرده و گواهی صادر کرده بود.

درس آموخته

- آموزش باید شامل ارزیابی عملی باشد.
- قبل از صدور گواهی، مهارت واقعی را تست کنید.
- برای کارهای پرخطر، آزمون عملی الزامی است.

نکته کلیدی: صدور گواهی بدون ارزیابی مهارت، شما را مسئول می‌کند.

۴. تدوین دستورالعمل اما عدم اجرای آن

دستورالعمل ایمنی که اجرا نشود، در دادگاه علیه شما استفاده می‌شود.

سناریو: نقض دستورالعمل کار گرم توسط خود کارشناس

یک کارشناس HSE دستورالعمل جامعی برای کار گرم تدوین کرد: "قبل از شروع، باید آتش‌نشان حضور داشته باشد."

یک روز، خودش برای یک کار فوری، بدون حضور آتش‌نشان، پرمیت کار گرم صادر کرد. حادثه رخ داد.

در تحقیقات، دستورالعمل خودش علیه او استفاده شد: "شما خودتان قانون را نوشتید و خودتان نقض کردید."

درس آموخته

- دستورالعمل‌ها باید اجرایی باشند، نه فقط کاغذی.
- اگر دستورالعمل را خودتان نقض کنید، هیچ دفاعی ندارید.
- پیگیری اجرا به اندازه تدوین مهم است.

نکته کلیدی: دستورالعمل نوشته شده اما اجرا نشده، در دادگاه سندی علیه شماست.

۵. عقب‌نشینی در برابر فشار مدیریت

استقلال حرفه‌ای یکی از اصول اساسی HSE است.

سناریو: عدم توقف کار با وجود مشکل در BOP

در یک عملیات حفاری، BOP (Blowout Preventer) مشکل داشت. کارشناس HSE خواستار توقف کار شد.

مدیر عملیات گفت: "ما عقب هستیم. اگر الان متوقف کنیم، ضرر میلیاردی می‌خوریم. مسئولیتش با من."

کارشناس عقب‌نشینی کرد. یک هفته بعد، BOP کار نکرد و حادثه رخ داد.

در تحقیقات، مدیر گفت: "من فنی نیستم. کارشناس HSE باید اصرار می‌کرد."

درس آموخته

- مسئولیت ایمنی قابل انتقال نیست.
- اگر خطر جدی است، کتباً اعلام کنید و مستند نگه دارید.
- در صورت لزوم، به مدیریت ارشد یا HSE مرکزی گزارش دهید.

نکته کلیدی: "مدیر گفت ادامه بده" در دادگاه دفاع قانونی نیست.

۶. عدم گزارش Near Miss به دلیل اجتناب از دردسر

Near Miss یک هشدار رایگان است. نادیده گرفتن آن، حادثه بعدی را تضمین می‌کند.

سناریو: تکرار حادثه سقوط بار سنگین

یک اپراتور جرثقیل گزارش داد: "امروز بار نزدیک بود بیفتد. طناب فرسوده است."

کارشناس HSE گفت: "خوب که نیفتاده. گزارش ندهیم که دردسر نشود."

دو هفته بعد، همان طناب پاره شد. بار روی یک کارگر افتاد.

در تحقیقات مشخص شد: Near Miss گزارش نشده بود.

درس آموخته

- هر **Near Miss** باید گزارش و بررسی شود.
- **Near Miss** یک فرصت برای پیشگیری از حوادث است.
- فرهنگ گزارش‌دهی را تقویت کنید، نه سرکوب.

نکته کلیدی: عدم گزارش **Near Miss** در دادگاه نشان‌دهنده سهل‌انگاری سیستماتیک است.

۷. تلاش برای انجام تمام کارها به تنهایی

کارشناس HSE باید سیستم بسازد، نه خودش همه کارها را انجام دهد.

سناریو: حادثه در شیفتی که کارشناس حضور نداشت

یک کارشناس **HSE** تمام کارها را خودش انجام می‌داد: صدور پریمیت، بازرسی، آموزش، حتی کالیبراسیون تجهیزات.

یک شب که او شیفت نداشت، حادثه رخ داد. دلیل: **هیچ کس دیگری نمی‌دانست چه باید بکند.**

در تحقیقات مشخص شد: سیستم **HSE** وابسته به یک نفر بود.

درس آموخته

- سیستم **HSE** نباید وابسته به یک نفر باشد.
- تیم‌سازی و تفویض اختیار ضروری است.
- آموزش سرپرستان و اپراتورها برای تصمیم‌گیری مستقل.

نکته کلیدی: اگر سیستم بدون حضور شما کار نمی‌کند، سیستم شکست خورده است.

۸. پذیرش مدارک بدون تأیید و بررسی واقعی

مدارک پیمانکار باید تأیید شوند، نه فقط پذیرفته شوند.

سناریو: حادثه کارگر پیمانکار با مدارک جعلی

یک **پیمانکار HSE** مدارک کارگران را ارائه داد: گواهی‌های آموزشی، معاینات پزشکی، مجوزهای کار.

کارشناس HSE بدون بررسی، مدارک را پذیرفت.

یک کارگر دچار حادثه شد. در تحقیقات مشخص شد: گواهی‌ها جعلی بودند.

درس آموخته

- مدارک پیمانکار را تأیید کنید (تماس با مرکز صادرکننده).
- برای کارهای پرخطر، آزمون مجدد بگیرید.
- قراردادهای باید شامل مسئولیت مشترک باشند.

نکته کلیدی: پذیرش مدارک بدون تأیید، شما را همدست جعل می‌کند.

۹. تصمیم‌گیری در شرایط خستگی مفرط

خستگی یکی از عوامل اصلی خطای انسانی است.

سناریو: خطای ارزیابی پس از ۱۴ روز کار مداوم

یک کارشناس HSE چهارده روز متوالی کار کرده بود (شیفت‌های ۱۲ ساعته).

روز چهاردهم، یک ارزیابی ریسک برای کار در ارتفاع انجام داد. یک خطر مهم را نادیده گرفت.

حادثه رخ داد. در تحقیقات، خستگی مفرط به عنوان عامل کمکی شناخته شد، اما مسئولیت اصلی با کارشناس بود.

درس آموخته

- خستگی را جدی بگیرید. اگر خسته‌اید، تصمیمات مهم را به تعویق بیندازید.
- برنامه شیفت‌بندی باید استراحت کافی را تضمین کند.
- در شرایط اضطراری، از دید دوم (Second Opinion) استفاده کنید.

نکته کلیدی: خستگی دلیل موجه نیست، بلکه نشان‌دهنده مدیریت ضعیف است.

۱۰. سکوت در برابر اقدامات نایمن به دلیل ملاحظات شخصی

سکوت در برابر نایمنی به معنی همدستی است.

سناریو: عدم تذکر به مدیر یا همکار

یک کارشناس HSE دید که مدیر عملیات بدون تجهیزات ایمنی وارد منطقه خطرناک شد.

به دلیل ملاحظات شخصی (ترس از واکنش منفی)، چیزی نگفت.

یک هفته بعد، همان مدیر دچار حادثه شد.

در تحقیقات، کارشناس HSE پرسیده شد: “چرا تذکر ندادید؟”

درس آموخته

- ایمنی بالاتر از روابط شخصی است.
- تذکر ایمنی باید بدون تبعیض به همه داده شود.
- اگر تذکر شفاهی اثر نکرد، کتباً اعلام کنید.

نکته کلیدی: سکوت در برابر نایمنی، شما را شریک حادثه می کند.

نتیجه گیری: نقش واقعی کارشناس HSE در پیشگیری از حوادث

کارشناس HSE نه یک بازرس، بلکه یک معمار سیستم ایمنی است.

مسئولیت شما این نیست که همه جا حضور داشته باشید، بلکه این است که سیستمی بسازید که بدون حضور شما هم کار کند.

اما وقتی سیستم شکست می خورد، اولین سوال این است: “چرا سیستم کار نکرد؟” و پاسخ این سوال، معمولاً به شما برمی گردد.

چک لیست شخصی: آیا در حال ساختن حادثه با نام خود هستید؟

به این سوالات صادقانه پاسخ دهید:

□ آیا خطری را شناسایی کرده اید اما اقدام فوری نکرده اید؟

آیا پرمیتی را بدون بازرسی مستقیم امضا کرده‌اید؟

آیا آموزشی داده‌اید بدون اینکه مهارت واقعی را تست کنید؟

آیا دستورالعمل‌هایی دارید که اجرا نمی‌شوند؟

آیا تحت فشار مدیریت، تصمیم نایمنی گرفته‌اید؟

آیا Near Miss‌هایی را نادیده گرفته‌اید؟

آیا سیستم HSE شما وابسته به حضور شخصی شماست؟

آیا مدارک پیمانکاران را بدون تأیید پذیرفته‌اید؟

آیا در شرایط خستگی مفرط تصمیم‌گیری کرده‌اید؟

آیا در برابر اقدامات نایمن سکوت کرده‌اید؟

اگر به یک سوال هم "بله" گفتید، در حال ساختن یک حادثه با نام خود هستید.

پیام پایانی: انتخاب با شماست

مسئولیت کارشناس HSE سنگین است، اما قابل مدیریت.

تفاوت بین یک کارشناس موفق و یک کارشناس مقصر، در تصمیمات کوچک روزانه است:

- امروز یک پرمیت را بدون بازرسی امضا می‌کنید ← فردا نام شما در گزارش حادثه است.
- امروز یک Near Miss را نادیده می‌گیرید ← فردا یک حادثه جدی رخ می‌دهد.
- امروز در برابر فشار مدیریت عقب‌نشینی می‌کنید ← فردا در دادگاه توضیح می‌دهید.

انتخاب با شماست: آیا می‌خواهید معمار یک سیستم ایمن باشید، یا اولین مقصر یک حادثه؟

سوالات متداول (FAQ)

۱. چه زمانی کارشناس HSE مسئول حادثه شناخته می‌شود؟

زمانی که خطر را می‌دانسته اما اقدام پیشگیرانه انجام نداده باشد، یا سیستم ایمنی که مسئول آن بوده شکست خورده باشد.

۲. آیا امضای پرمیت کار بدون بازرسی مستقیم مجاز است؟

خیر. امضای پرمیت به معنی تأیید شخصی شرایط ایمن است و نیاز به بازرسی مستقیم دارد.

۳. آیا گزارش دادن خطر کافی است؟

خیر. گزارش دادن اولین قدم است. باید تا رفع خطر پیگیری کنید و مستندات را حفظ کنید.

۴. چگونه در برابر فشار مدیریت مقاومت کنیم؟

با مستندسازی کتبی خطرات، اعلام رسمی به مدیریت ارشد، و در صورت لزوم گزارش به HSE مرکزی یا نهادهای نظارتی.

۵. چرا گزارش Near Miss مهم است؟

Near Miss یک هشدار رایگان است که فرصت پیشگیری از حوادث جدی را می‌دهد. عدم گزارش آن، حادثه بعدی را تضمین می‌کند.

۶. آیا خستگی می‌تواند دلیل موجه برای خطا باشد؟

خیر. خستگی یک عامل کمکی است، اما مسئولیت اصلی همچنان با کارشناس است. مدیریت خستگی خود بخشی از مسئولیت حرفه‌ای است.

۷. چگونه مدارک پیمانکاران را تأیید کنیم؟

با تماس با مرکز صادرکننده گواهی، انجام آزمون مجدد برای کارهای پرخطر، و بررسی سوابق کاری واقعی.

۸. آیا باید به مدیران هم تذکر ایمنی داد؟

بله. ایمنی بالاتر از سلسله مراتب سازمانی است. تذکر باید بدون تبعیض به همه داده شود.

تهیه و تدوین: تیم دکتر مهدی پروینی

MehdiParvini.com

برای شرکت در چالش های هفتگی و ارتقای مهارت ایمنی و فرآیند، ما در پیام رسان های زیر فالو کنید:
بله:

<https://ble.ir/drmehdiparvini>